


1

YK:N LAPSEN OIKEUKSIEN YLEISSOPIMUS



1. YK:N LAPSEN OIKEUKSIEN YLEISSOPIMUS



Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle lapselle. Lasta ei saa syrjää hänen tai hänen vanhempiensa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi.

Artikla 2

Lasta koskevia päätöksiä tehtäessä on aina ensimmäiseksi otettava huomioon lapsen etu.

Artikla 3



Lapsen oikeuksien sopimus on ihmisoikeussopimus

Lapsen oikeudet ovat ihmisoikeuksia, jotka kuuluvat kaikille maailman lapsille. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus on **ihmisoikeussopimus**, jossa luetellaan lapsille kuuluvat oikeudet ja asetetaan valtioille ensisijainen vastuu huolehtia niiden toteutumisesta. Sopimuksessa luokitellaan lapsiksi kaikki, jotka ovat alle 18-vuotiaita. Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin **YK:n** yleiskokouksessa 20.11.1989, ja se sisältää 54 **artikklaa**. Myöhemmin sopimukseen on liitetty vielä kolme **lisäpöytäkirjaa**, jotka koskevat lasten osallistumista aseellisiin selkkauksiin, lapsikauppaa, lapsiprostituutiota ja lapsipornografiaa sekä valitusoikeutta. Sopimuksen neljä pääperiaatetta ovat syrjimättömyys, lapsen edun asettaminen ensisijalle, oikeus jäädä eloon ja kehittyä sekä oikeus osallistua. Suomessa lapsen oikeuksien sopimus tuli voimaan vuonna 1991.

Lapsen oikeuksien sopimuksen artiklojen sisällöt voidaan jakaa kolmeen ydinteemaan:

- Lapsilla on oikeus suojeluun ja huolenpitoon. Siitä pitävät ensisijaisesti huolen vanhemmat mutta myös yhteiskunta tilanteessa, jossa vanhempien omat voimavarat eivät riitä.
- Jokaisella lapsella on ikänsä ja kehitystasonsa mukaisesti oikeus osallistua itseään koskevaan päätöksentekoon.
- Lapsille kuuluu osuus yhteiskunnan voimavaroista. Heillä on oikeus koulutukseen ja muiden oikeuksiensa toteutumiseen, mikä yhteiskunnan tulee taata.

Valtioilla on velvollisuus huolehtia lapsen oikeuksista

Lapsen oikeuksien sopimus on maailman laajimmin **ratifioitu** ihmisoikeussopimus. Yhdysvalltoja lukuun ottamatta kaikki maailman valtiot ovat ratifioineet sopimuksen. Lapsen oikeuksien sopimus velvoittaa valtiot tiedottamaan lapsen oikeuksista niin lapsille kuin aikuisille. Sopimuksen toteutumista valvoo YK:n lapsen oikeuksien komitea, jolle maat raportoivat lapsen oikeuksien tilanteestaan viiden vuoden välein.

Lapsen oikeuksien sopimuksen tehtävänä on sitouttaa valtiot ja niiden kansalaiset toimimaan siten, että jokainen maailman lapsi taustastaan riippumatta saa elää mahdollisimman terveen ja hyvän lapsuusajan. Kun lapsen oikeudet toteutuvat, lapset saavat kasvaa pelkäämättä väkivaltaa, syrjintää tai riistoa. Lasten ei tarvitse tehdä raskaita töitä, vaan he saavat leikkiä ja käydä koulua. Sopimus edellyttää myös, että kaikilla lapsilla pitää olla joku aikuinen, joka huolehtii juuri hänestä. Tällaiset asiat ovat välttämätön edellytys lasten tasapainoiselle kehitykselle.

OPPITUNTI LAPSEN OIKEUKSISTA

2x
45 min.

TAVOITTEET

Tavoitteena on tutustua lapsen oikeuksiin, pohtia lapsen oikeuksien toteutumista omalla kohdalla ja johdatella oppilaita kehitysmaatematiikkaan.

OPPITUNTI TIIVISTETTYNÄ

Lapsen oikeuksien kympin ensimmäinen kaksoistunti esittelee oppilaille lapsen oikeuksien sopimuksen erilaisten harjoitusten avulla. Aihetta käsitellään kevyesti ja lasten oman kokemusmaailman kautta. Oppitunnin aluksi oppilaat saavat koristella oman Lapsen oikeuksien kymppi-vihkonsa, joka toimii kokonaisuuden ajan oppimispäiväkirjan tavoin. Ensimmäisessä harjoituksessa määritetään käsitteet perustarve, tarve ja halu. Tunnin loppuksi ryhmät tutustuvat tarkemmin muutamaaan lapsen oikeuksien sopimuksen artiklaan ja työstävät yhdestä oikeudesta julisteen koulun käytävälle.

OPPITUNNIN RAKENNE

Virittäytyminen
lapsen oikeuksien
kymppiin
(20 min)

Autiosaari
(25 min)

Lapsen oikeuksien
julisteet (35 min)

Lopetus
(10 min)

OPPITUNNIN KULKU

VIRITTÄYTYMINEN LAPSEN OIKEUKSIEN KYMPPIIN

20 min.

Tavoitteet: Virittäytyä lapsen oikeuksien kymppi -kokonaisuuteen, ymmärtää oppimispäiväkirjan idea ja motivoitua sen kirjoittamiseen.

Menetelmä: Äänestäminen, askartelu.

Tarvikkeet: A4-vihkoja, silkkipaperia, tarroja, eriväristä kartonkia, sakset, liimaa, värikyniä ja maaleja, **ohjeet oppimispäiväkirjan pitämistä varten.**



Jaa oppilaille A4-vihkot oppimispäiväkirjan pitoa varten. Pyydä oppilaita miettimään vierustoverin kanssa nimeä oppimispäiväkirjalle (esim. Lapsen oikeuksien vihko, Maailma-vihko, Opas maailmaan -vihko). Kokoa eri vaihtoehdot taululle ja anna oppilaiden äänestää vihkolle nimi. Ohjeista oppilaat koristelemaan vihko omannäköiseksi käyttäen askarteluvälineitä ja värikyniä.

Jos oppimispäiväkirjan pitäminen ei ole luokalle tuttua, kannattaa ohjeet käydä läpi tässä kohdassa huolellisesti. Löydät oppimispäiväkirjan pitämisestä tarkemman ohjeistuksen oppimisympäristöstä.



Oppimispäiväkirjan voi teettää oppilailla myös sähköisesti, esimerkiksi koulun sähköisessä oppimisympäristössä tai blogin muodossa.

Tavoitteet: Määrittää käsite perustarve, ymmärtää mitä eroa on tarpeella ja halulla sekä johdatella oppilaiden ajatukset kohti lapsen oikeuksia.

Menetelmä: Mielikuvatyöskentely.

Tarvikkeet: Vihko, värikyniä.

Pyydä oppilaita piirtämään vihkoon vene ja itsensä veneen kyytiin. Ohjeista oppilaat miettimään 3–4 hengen ryhmissä seitsemän asiaa, joita ilman he eivät pärjäisi, jos veneet haaksirikoutuisivat ja he joutuisivat autiolle saarelle. Oppilaiden tehtävänä on piirtää nämä seitsemän yhdessä päätettyä asiaa veneisiinsä. Mikäli ryhmä ei pääse yhteisymmärrykseen veneeseen mukaan otettavista asioista, tilanne ratkaistaan äänestämällä.

Kerro oppilaille tämän jälkeen, etteivät veneeseen mahdu kaikki valitut asiat vaan heidän tulee luopua neljästä asiasta. Oppilaiden tulee valita ryhmässä, mistä neljästä asiasta he ovat valmiita luopumaan. Tämän jälkeen oppilaat ympyröivät omista kuvistaan jäljelle jääneet kolme asiaa.

Jäljelle jääneet asiat kootaan taululle, ja luokan tulee tämän jälkeen valita niiden joukosta mielestään kaikista tärkeimmät ja tarpeellisimmat asiat. Tärkeimmiksi asioiksi jäävät usein perustarpeet, kuten puhdas vesi, ravinto, suoja tai perhe.



Kerro oppilaille, että lapsen oikeuksien sopimus pyrkii takaamaan nämä samat perustarpeet kaikille maailman lapsille. Voit tässä kohdassa näyttää tai lukea otteita lapsen oikeuksien sopimuksen tiivistelmästä (kirjan sivulla 117).

LAPSEN OIKEUKSIEN JULISTEET

35 min.

Tavoitteet: Perehtyä tarkemmin lapsen oikeuksien sopimuksen sisältöön. Ymmärtää, että yksi syy lapsen oikeuksien toteutumattomuuteen on se, etteivät kaikki ihmiset tiedä niistä. Harjoitella tiedottamista ja siihen liittyviä käytänteitä. Harjoitella toimivan ja hyvä julisteen tekoa. Tiedottaa lapsen oikeuksista muille koululaisille koulun käytävillä julisteiden muodossa sekä harjoitella tiedon laittamista muiden nähtäväksi internetiin, koulun omille kotisivuille.

Menetelmä: Piirtäminen, askartelu, keskustelu.

Tarvikkeet: Julisteen teko-ohje tulostettuna oppimisympäristöstä, yhdeksän lapsen oikeuksien sopimuksen artiklaa tulostettuna ja irtileikattuna, A3-papereita, kyniä, aikakauslehtiä, maaleja, liimaa ja saksia.



Työskentelyä jatketaan samoissa ryhmissä kuin edellisessä tehtävässä. Jaa oppilaille ohjeet julisteen tekemistä varten. Kirjoita artikkelit näkyviin taululle tai heijasta ne seinälle. Pyydä ryhmiä valitsemaan artikloista mielestään tärkeimmät. Oppilaiden tehtävänä on tehdä valitsemastaan artiklasta A3-kokoinen juliste, joka kiinnitetään koulun käytävälle. Juliste voidaan myös valokuvata ja laittaa koulun kotisivuille. Mikäli käytössänne on tietokoneet, juliste voidaan tehdä myös kokonaan sähköisesti, esimerkiksi PowerPoint-dioille.

TUNNIN LOPETUS JA KOTITEHTÄVÄT

10 min.

Tavoitteet: Harjoitella median seuraamista, opetella poimimaan itseä kiinnostava asia mediasta ja arkistoidaan se niin, että asiaan voi palata myöhemmin uudelleen. Kiinnittää huomiota lapsiin kohdistuvaan uutisointiin ja mainoksiin sekä tarkastella niitä lapsen oikeuksien näkökulmasta.

Menetelmä: Mediaseuranta.

Tarvikkeet: Kysymykset mediaseurantaan tulostettuna oppimisympäristöstä, liimaa, vihko.



Jaa oppilaille etukäteen oppimisympäristöstä tulostamasi kysymykset kotitehtävän tekoa varten. Ohjeista oppilaat seuraamaan eri tiedotusvälineitä ja tekemään muistiinpanoja näkemistään lapsiin liittyvistä uutisista ja mainoksista. Sopikaa yhdessä, kuinka monta uutista tai mainosta oppilaiden tulee kerätä.

Oppilaat keräävät tiedot uutisista ja mainoksista oppimispäiväkirjaansa. Uutiset ja mainokset voivat olla paperilehdestä (jolloin oppilaat ottavat artikkelin talteen), tv-uutisista (oppilaat kirjaavat ylös uutisen tai mainoksen aiheen, päivämäärän ja lähetysajan ja tv-kanavan) tai internetistä (oppilaat ottavat talteen uutislinkin). On tärkeää, että oppilaat pystyvät palaamaan valittuihin aiheisiin seuraavalla tunnilla.

Vastaa seuraaviin kysymyksiin heti uutisen tai mainoksen nähtyäsi:

- Mihin kiinnitit uutisessa tai mainoksessa ensimmäisenä huomiota?
- Mitä uutisessa tai mainoksessa tapahtuu? Mistä se kertoo?
- Missä tilanteessa lapsi tai lapset siinä ovat?
- Millaisia tuntemuksia uutinen tai mainos sinussa herättää?
- Mikä omasta mielestäsi on uutisen tai mainoksen viesti?
- Kenelle uutinen tai mainos on mielestäsi tarkoitettu?
- Voiko näkemässäsi uutisessa tai mainoksessa kuvattu lapsi mielestäsi vaikuttaa tilanteeseen, jossa hän on?



Voit myös ohjeistaa oppilaat tekemään mediaseurannasta lyhyen ”dokumentin” esimerkiksi kamerakännykän avulla. Tällöin oppilas kuvaa lyhyen videon valitsemastaan uutisesta tai mainoksesta ja pohtii vastauksia kysymyksiin dokumentin juonnossa.